

"jachin's" brochures

No. 9

J. SCHOLTEN

De Zondagsschoolonderwijzer
en het gebed

JACHIN'S UITGEVERSBUREAU
— NAAMLooZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA —
DELFT

DE ZONDAGSSCHOOLON- DERWIJZER EN HET GEBED

Het onderwerp geeft meteen begrenzing der stof aan. Het handelt niet over: de Zondagsschoolonderwijzer en het kind, of: de Zondagsschoolonderwijzer en de vertelling, of: . . . vul maar aan. Neen, zeer speciaal over den Zondagsschoolonderwijzer in betrekking tot het gebed, of tot het bidden in het algemeen. En dit laatste dan óók weer beperkt tot het bidden van hem of haar in kwaliteit van Zondagsschoolonderwijzer of -onderwijzeres.

Wat een Zondagsschoolonderwijzer is — we bedoelen natuurlijk ook de onderwijzeres — behoeft hier niet uitvoerig uiteengezet te worden. Wat hem tot Zondagsschoolonderwijzer stempelt en aan welke eischen hij moet voldoen, — breedvoerig wordt daarover gesproken in de verschillende uitgaven van Jachin. Om maar niet meer te noemen: Ds J. P. Tazelaar handelt er over in „Het Gereformeerde Zondagsschoolwerk” in het hoofdstuk: „Onderwijzers en helpers”. En zijn zoon, Ds J. A. Tazelaar, in brochure No. 3 van Jachin: „Het contact tusschen Zondagsschoolonderwijzer en kind”. Gaarne verwijzen we naar genoemde werken.

Toch is het wellicht niet ondienstig enkele eischen naar voren te brengen, waaraan de Zondagsschoolonderwijzer moet voldoen, omdat we over hem spreken in verband met het bidden, d.w.z. in het spreken met God. Hij wordt dus tegenover God gesteld, of beter gezegd, hij plaatst zich in het bidden zelf tegenover God: een teere verhouding, een verhouding van eerbied en heilig ontzag, van afhankelijkheid, van vertrouwen, van ootmoed en nederigheid. Neen, de Zondagsschoolonderwijzer is geen heilige, behoeft het ook niet te zijn. Maar wel moet hij overtuigd zijn van zijn roeping tot Zondagsschoolonderwijzer, en dient hij oprechte lust en begeerte te hebben, om den Heere in dezen arbeid te dienen. Hij streve er naar, om dicht bij den Heere te leven, als Henoch te wandelen met God. Zondagsschoolonderwijs is geen liefhebberijwerk, waaraan, omdat het niet gehonoreerd wordt, geen eischen kunnen gesteld worden. Integendeel, we moeten ons steeds gevoelen

als te zijn in dienst van God. Zijn knecht. Hem zijn we verantwoording schuldig. Hij geeft ons de kinderen, om ze tot Jezus te leiden. Zielen worden ons ter bearbeiding geschonken. Menschenzielen. Teerbesnaarde kinderharten.

Welk een verantwoordelijkheid. Welk een hooge roeping. Welk een moeilijke arbeid.

Inzonderheid, omdat we staan tegenover een heilig God. Een Majesteit. De hoogste Majesteit. De Schepper van hemel en aarde. Van dat groote heelal met zijn millioenen sterren, die zich in duizelingwekkende snelheden voortbewegen langs vaste, door Hem gestelde, banen. In dat groote heelal is onze aarde slechts een klein, zeer klein en nietig onderdeel. Een stip.

En op die stip millioenen menschen. Ach, wàt is een mensch? Hoe durft hij zich verwaardigen te spreken tot dien God? Tot den heiligen God?

En toch — in Christus Jezus, om Christus' wil — wil Hij . . . . onze Vader zijn. Tot wien we als een kind vertrouwend kunnen en mogen opzien. Die ons onze zonden, onze tekortkomingen en gebreken ook in den Zondagsschoolarbeid, om Christus' wil vergeeft. Die naast ons gaat staan. Onze vriend wil zijn. Die ons Zijn Geest schenkt en in alle waarheid wil leiden. Die ons bekwaammakende genade verleent. Die onze nooden verstaat. Die zegt: Bidt, en gij zult ontvangen. Klopt, en u zal opengedaan worden. Zoekt, en gij zult vinden.

Welk een diepe verborgenheid: de heilige Majesteit tegenover de zondige mensch. En ook: de liefhebbende Vader tegenover het aanhankelijke kind.

Van dit alles, van deze dubbele verhouding, dienen we als Zondagsschoolonderwijzers doordrongen te zijn. Dat boezemt ons een heilig ontzag in en plaatst ons tegelijk in een sfeer van groote vertrouwelijkheid, van liefde en aanhankelijkheid. Dit stelt ons voor ontzaglijk groote eischen en een sterke verantwoordelijkheid, maar geeft ook moed en vertrouwen, om in kinderlijke eenvoud ons werk te verrichten. Onze Vader wil Zijn kind moed en kracht, lust en wijsheid schenken . . . . als het er om bidt. Dat is de voorwaarde, waaraan moet worden voldaan. Bidt — en gij zult ontvangen. Klopt — en u zal opengedaan worden. Zoekt — en gij zult vinden.

Daarom behooren de Zondagsschoolonderwijzer en het gebed bij elkaar.

Bidden — wat is dat eigenlijk?

Bidden is, naar Zondag 45 van den Heidelbergschen Cate-

chismus het voornaamste stuk der dankbaarheid, welke God van ons vordert. God wil Zijn genade en den Heiligen Geest geven alleen aan diegenen, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.

Bidden is: „onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht zijner majesteit verootmoedigen. Het is ook: „gelooven, dat hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil zekerlijk wil verhooren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.”

Bidden is wel genoemd: de ademtocht der ziel. Ademen, adem halen is noodig tot instandhouding van het leven. Wanneer de ademhaling ophoudt, volgt de dood. Zoo is bidden de ademhaling der ziel. Zonder bidden is ons leven eigenlijk dood. En daarom is het ook de natuurlijkste zaak der wereld. Iets, dat vanzelf spreekt. De rechtstreeksche, voortdurende verbinding met *God*. De stroom, die nooit onderbroken mag worden. Een levenslange, eindelooze verbinding, die bestaat gedurende al den tijd, dat we bewust leven. En die niet eindigt met den dood. Alleen dan van karakter verandert en uitsluitend is: aanbedding, lofzegging.

Bidden is: de deur openzetten en Christus toegang geven tot ons hart. Hij zegt: „Indien iemand de deur opent, Ik zal tot hem inkomen.” En zooals lucht onmerkbaar, stil, in ons wordt opgenomen, als wij ademen, en haar gezegend werk doet in onze longen en voor ons gansche lichaam, zoo komt Christus onmerkbaar in onze harten en verricht daar Zijn gezegende arbeid voor alle uitingen van ons leven.

Bidden is: een intieme en heerlijke gemeenschap met God. Christus toe te laten, om gebruik te maken van Zijn macht en al onze zorgen te doen wegnemen. En tevens: Zijn Naam te doen verheerlijken te midden van onze nooden.

De uitkomst van het gebed is dan ook niet afhankelijk van den vorm of de kracht van het gebed. Ons helder inzicht in onzen nood, onze heftige gemoedsbeweging, ons roepen, ons aandringen, ons smeeken is ook niet de reden, waarom onze gebeden verhoord worden. Het gebed maakt het Christus mogelijk, Zijn eigen kracht in ons te werken. Daarom kan ook de meest krachtelooze er gebruik van maken. Het *zuchten* zelfs is voldoende, immers het is de deur van het hart ontsluiten voor Hem.

Christus zelf haalt tegenover de Farizeeën dit woord aan: Uit den mond der jonge kinderen en der zuigelingen hebt

Gij U lof toebereid. Een onder woorden brengen, een bewust en duidelijk inzicht van onzen nood is dus niet noodig. Hij kent dien nood beter dan wij, Hij doorschouwt hem geheel. Hij peilt de diepste diepten van ons hart en voor Hem is niets verborgen. Onze hulpeloosheid is een reden voor Hem, om te helpen. En voortdurend is Hij voor ons bezig.

Een moeder is — voor zoover mogelijk — nacht en dag voor haar kind aan het werk, zij let op al zijn uitingen, niets ontgaat haar. Ze helpt hem, ook al is hij wederstrevende. Zoo ook God voor ons. En dan in volmaaktheid, wat menschelijke liefde slechts in onvolmaaktheid kan doen. En gelijk een echte moeder alles voor haar kind over heeft en zich desnoods geheel voor Hem opoffert, zoo heeft de Christus zich in Zijn oneindige liefde geheel voor Zijn kinderen opgeofferd.

Ten opzichte van den Zondagsschoolarbeid kunnen we tweeërlei gebed onderscheiden: 1e. het persoonlijk gebed vóór den arbeid; 2e. het bidden met de kinderen; terwijl ten slotte als punt 3 ook noodig is een spreken met de kinderen over de noodzakelijkheid van het gebed en het aanleeren van eenige kindergebeden.

1. Het persoonlijk gebed.

Ga in uw binnenkamer, heeft Christus gezegd. Dit geldt met name ook voor ons als Zondagsschoolonderwijzers. Onze arbeid is heerlijk, maar ook moeilijk. Tal van kinderen, van kinderzielen, zijn ons toevertrouwd. En wij hebben hun het woord Gods te brengen. Een mooie, maar zware arbeid. Voor Gods aangezicht staan we daar straks, en we hebben Zijn Woord recht te snijden. *Hij* plaatst ons daar en we werken dan in *Zijn* wijngaard. Tot *kinderen* moeten we spreken, tot kleine, vrij hulpeloze schepselen. In kinderlijken eenvoud, zoodat het Woord toegang kan vinden tot hun hart.

Welk een zware taak, welk een groote verantwoordelijkheid. Bij wijlen kan ze ons, wanneer we goed over de zaak nadenken, als een looden last op de schouders drukken. Is het dan wonder, dat we behoefte gevoelen, ons hart voor onzen God uit te storten en Hem te vragen, te smeeken om Zijn zegen? Om kracht naar lichaam en geest? Om het licht en de leiding des geestes? Om bekwaamheid en tact? Om liefde — de meeste der weldaden Gods? Om wijsheid — wat oneindig meer is dan verstand? Opdat de kinderen door onzen arbeid een zegen mogen ontvangen en God door ons werk worde verheerlijkt.

Al deze nooden dienen we voor Hem neer te leggen. Voor

zijn voeten. En zeker, dan is afzondering gewenscht, dan mag de deur wel gesloten zijn, opdat niets ons bij ons bidden hindere. Geen afleiding.

We spreken met God, den Allerheiligste. Zijn we daarvan diep doordrongen?

Hebben we ons los gemaakt van ons zelf?

Van eigen hoogheid en belangrijkheid?

Los van onze dagelijksche, onze aardsche beslommeringen?

Van alles, wat ons in ons spreken met God kan hinderen?

Staat er niemand tusschen ons en God?

Staat er ook niemand en niets naast ons, wat ons kan afleiden?

Is de toegang tot Hem geheel vrij, open en bloot?

Heerlijk, als we zóó voor Hem geknield liggen. De deur van ons hart geheel open staat. We met Hem alleen zijn. En Hij — om Christus' wil — als een Vader naar zijn kind wil luisteren.

Welk een rust, een vrede daalt er dan in ons hart. Welk een vertrouwen.

Hij zal zorgen.

We behoeven niet beangst en bevreesd te zijn. Hij zal Zijn Woord in onze mond geven. Wij hebben het slechts te brengen, uit te spreken.

Onze zwakheid neemt Hij weg. Zijn kracht zal in onze zwakheid volbracht worden.

Geen zorgen drukken ons meer. Hij zal met ons zijn. Hij zal aan onze rechter- en linkerhand staan.

Hij zal de moeilijkheden voor ons wegnemen. Met Hem springen we over een muur, aan Zijn hand gaan we door diepe ravijnen.

Weg zijn alle zwaarigheden. Als Zijn profeet zullen we straks optreden, Hij zal door ons spreken.

Dankbaar klinkt het amen — het zal waar en zeker zijn — van onze lippen.

En met een van vrede en geluk stralend oog verlaten we onze binnenkamer en gaan we straks onzen arbeid tegemoet. Niet wij treden straks op. Het gaat niet om onze hoogheid, om onzen naam, om onzen invloed.

Ook niet in de eerste plaats om de kinderen.

Neen, Zijn dienstknecht treedt op. Hij, Christus, heeft een woord te zeggen tot Zijn kleinen, die Hij liefheeft met een groote ontfermende liefde, oneindig sterker dan menschenliefde. Van wie Hij gezegd heeft: Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert ze niet, want derzulken is het koninkrijk der hemelen.

Hij — Christus — is het middelpunt. Niet de mensch. Niet de onderwijzer en ook niet de kinderen.

Uit Hem, door Hem, en tot Hem zijn alle dingen. De mensch is slechts instrument, *door* wien Hij werkt, en *in* wien Hij werkt. 't Gaat in de eerste plaats om Hem, om Zijn macht, om Zijn eere. Ook om Zijn koninkrijk, aan welks uitbreiding wij mogen meewerken.

Heerlijk zoo, instrument in Zijn hand te mogen zijn. Zijn dienaar. Zijn uitverkorene.

2. We krijgen thans het tweede punt: het bidden met de kinderen.

Als we dus — tevoren toegerust en bekwaam gemaakt en gesterkt door de gemeenschap met God in onze binnenkamer — onzen arbeid als Zondagsschoolonderwijzer zullen aanvangen, volgt na psalmgezing het gebed *met* de kinderen.

Een zeer moeilijke zaak.

We moeten bidden *voor* en *met* de kinderen.

In kinderlijke taal. Eenvoudig en waar, zoodat de kinderen het gevoel hebben: niet de onderwijzer, maar *zij* spreken eigenlijk tot God.

Gewenscht, ja noodzakelijk is het, dat een zekere sfeer daarvoor aanwezig is.

Het mag niet zijn: Kinderen, we gaan eerst even bidden. Dát is heiligschennis. Het kind moet het gevoelen: We naderen tot een heilig God. Die ver boven ons woont, die groot en machtig is. Die ook hiér is. Die ons ziet en hoort. Die heel dichtbij is.

Och, konden we met de kinderen gaan knielen. In deemoedige houding. Dat zou onze kleinheid toonen, onze onderworpenheid, onze nietigheid, onze ootmoed, ook ons opzien tot den Almachtige.

Helaas, zal dit in de meeste gevallen niet kunnen. Maar wel kunnen we onze oogen sluiten, om niets meer te zien van alles, wat ons omringt, wat ons zou kunnen afleiden. En onzen geest bepalen bij Hem, en ons hart voor Hem ontsluiten.

Ook onze handen vouwen we, om ons gevangen te geven aan Hem, ons aan Hem over te geven.

Een voelbare stilte moet thans heerschen. Geen geschuifel van schoen of klomp. Geen geluid mag gehoord. We zijn alleen, alleen met God. Ieder voor zich en toch ook weer gezamenlijk.

En dan spreekt de onderwijzer namens het kind en namens

zich zelf. Namens ieder afzonderlijk en ook namens allen. Zóó moet het kind het gevoelen: als een eenheid, en als een veelheid.

Maar dan doemen gevaren op. We willen soms „mooi” bidden, zoodat het kind of de toehoorder zal denken of zeggen: Wat was dat een mooi gebed!

Of we willen „stichtelijk” bidden. Inderdaad, een mooi woord. De hoorder, let ge wel, de hoorder moet er door gesticht worden.

Is dat niet verheffend? Is dat niet schoon? Is dat voor den hoorder — hij zij groot of klein — niet om jaloersch op te worden, dat je zoo stichtelijk kunt bidden?

Maar — wie staat hier thans weer in het middelpunt? De mensch of God? Zal de mensch de eere ontvangen of God?

Een nieuw gevaar. Dat vooral dreigt bij het dankgebed.

Een jongen is ongehoorzaam geweest en we hebben hem er ernstig over onderhouden. En nu gaan we in ons dankgebed het nog eens dunnetjes overdoen. En we halen er God bij als getuige. Hij mag het ook hooren, hoe vreeselijk ondeugend Willem was.

Maar dat is geen bidden, geen spreken tot God. Dat is eigenlijk spreken tot Willem. En dat heeft menigmaal bij Willem een averechtsche uitwerking. Zoo kunnen we geen zegen van God verwachten en geen verhooring op ons gebed.

Ons bidden zij niet te luid. Dan klinkt het over de hoofden der kinderen heen. Dan treft het hun hart niet.

Ook niet te zacht. Niet op een fluisterton, zoodat hun sommige gedeelten geheel ontgaan. Dan geven we aanleiding tot gestommel en drukte-maken.

Het bidden zij niet gemaakt. Niet — wat men wel „zalvend” noemt.

Bij al deze vormen gaat het om „mooi” te bidden en staat de mensch in het middelpunt.

Ons bidden zij natuurlijk, als in een vertrouwelijk gesprek. 't Moet echt uit het hart komen. De kinderen moeten gevoelen, dat er behoefte, dat er nood is. Bijwijlen moet het zijn: Gelijk een hert *schreeuwt* naar de waterstroomen, zoo *schreeuwt* mijn ziel naar U, o God! Een: ik laat U niet los, tenzij Gij mij zegent! Het moet zijn: een roepen uit een geprangd gemoed en een toevlucht nemen tot Christus, den Borg en Middelaar, den helper in nood.

We moeten ook danken voor ontvangen zegeningen. Voor de ontvangen gelegenheid, dat we over den Heere mogen

spreken en uit Zijn Woord mogen vertellen. En voor velerlei andere dingen.

Straks is Marietje bij u geweest, om te vertellen, dat ze een broertje gekregen heeft. En Liesje, dat moeder zoo ziek is. Ge hebt u van beide gevallen behoorlijk op de hoogte gesteld. Ge hebt geïnformeerd, of het kind er thuis zelf ook al voor gebeden of gedankt heeft en in het gemeenschappelijk gebed roert ge op teedere wijze deze zaken weer aan. Dan gevoelen de kinderen niet alleen, dat met hen en met de gezinnen meegeleefd wordt, maar ook, dat God in *alles* gekend moet worden. Dat Hij de groote Gever van alles is, en dat we met al onze zorgen en nooden tot Hem kunnen gaan.

Ons bidden zij geen ijdel verhaal van woorden. Ook geen gelegenheid, om verschillende stukken des geloofs eens te doorloopen.

We dienen ons ook te hoeden voor geijkte termen, die de kinderen niet verstaan. Die over hun hoofden heengaan en niet tot hun hart spreken. Termen als b.v.: Uw bloed reinigt ons van onze zonden.

Bloed reinigt niet, het maakt vuil, het besmeurt. Bij moeder moeten ze een bebloede vinger afwassen.

Of: Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed.

Gode gekocht . . . . wat is dat? En iets met bloed koopen?

Ik weet wel, gij kunt probeeren, die algemeen gangbare termen hun duidelijk te maken en dat is wel gewenscht ook. Maar 't is de vraag, of het volledig tot hen doordringt, wat het eigenlijk beteekent. En in elk geval is het niet iets voor kinderen, die slechts af en toe, of maar voor een keertje eens op de Zondagsschool komen.

Laten we toch de grootste eenvoud betrachten, en in kinderlijke taal vertellen, maar ook bidden. Als we van die onbegrepen uitdrukkingen gebruiken, bidden we niet namens hen en zijn wij de oorzaak, dat ze onderwijl denken aan het poesje, dat ze pas gekregen hebben, of aan het hondje, dat met hen meegehoopen is naar het gebouw en nu ergens rondzwerft. O, een kind is zoo licht afgeleid. En al zijn de oogen gesloten, hun geest kan her- en derwaarts reizen. Hoe gaat het ons zelf onder het zoogenaamde lange gebed in de kerk?

Het lange gebed. Ja, laten we vooral oppassen voor te lang bidden. Den volwassene is het al moeilijk, z'n aandacht er steeds bij te houden, voor kinderen is het onmogelijk. Die zijn te spoedig afgeleid.

Daarom zij ons gebed kort en concreet, opgeweld uit het

diepst van ons hart. *Als* een kind moeten ook wij ons gevoelen. In de plaats der kinderen moeten we ons stellen. Hun voorstellingswereld moeten we tot de onze maken, in hun kleine kindernooden moeten we ons verplaatsen, hun nooden moeten de onze worden. Dan alleen spreken we ook namens de kinderen, dan kunnen zij met hun gedachten de onze volgen en wordt ons gebed hun gebed.

Het gebed van den onderwijzer wordt meteen een leerschool voor het kind. Onze houding, de toon, de klank onzer stem, de inhoud van ons gebed, de woordkeus, dat alles moet het kind doen gevoelen, dat we spreken tot een machtig, een groot en heilig God, die toornt over bedreven kwaad en met de zonde geen gemeenschap kan hebben. Maar tegelijk moet het ook kunnen beluisteren den toon van een kind, dat tot zijn vader spreekt, dus teeder, aanhankelijk, vertrouwend.

Als we nu — alles nagaande — tot de verzuchting komen: wat is bidden moeilijk en zwaar, en men wellicht tegen het bidden met de kinderen zou opzien, dan kunnen we troosten met de belofte van Romeinen 8 : 26: En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet, wat wij bidden zullen, gelijk het behoort, maar de Geest zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen.

Daar hebt ge het. Wanneer wij in ons persoonlijk gebed — in onze binnenkamer — hem gesmeekt hebben om hulp en kracht, om wijsheid, voor het bidden met de kinderen, dan zal dit gebed zeker verhoord worden. De Geest der gebeden zal vaardig over ons worden, alle bezwaren zullen wegvallen, en ons gebed zal zijn tot Gods eer. En dat is immers ons doel?

Wat van het bidden met de kinderen gezegd is, betreft niet alleen het voor-, maar ook het na-gebed, het zoogenaamde dankgebed. Wat den inhoud van beide beden betreft, moge er eenige nuanceering zijn, groot is deze niet. In beide wordt gesmeekt, in beide wordt gedankt. Trouwens, van den inhoud dezer gebeden kan weinig gezegd worden. Wel kunnen we in algemeene, bekende termen er over spreken en zeggen, dat gevraagd moet worden om kracht en sterkte, om wijsheid, om zegen op den arbeid, dat de kinderen aandachtig en oplettend mogen luisteren, dat het Gode behage, het onderwijs voor vele jonge harten tot een rijken zegen te stellen, enz. Maar — een formuliergebed voor de Zondagsschool bestaat niet en wenschen we ook niet. Het zou een sleur worden voor den onderwijzer en op de kinderen zou het geen indruk maken.

Neen, elk gebed moet uit het hart komen. En de nooden van dat hart zijn zeer verschillend en afhankelijk van velerlei omstandigheden. Bovendien zouden we ons immers hoeden voor geijkte termen.

Wanneer we ons tevoren ernstig voorbereid hebben, behoeven we ons niet bezorgd te maken. De Geest der gebeden zal ons de woorden in den mond leggen en ons gebed zal zijn tot Godes eer en tot zegen der kinderen.

3. We hebben thans nog iets te zeggen betreffende het spreken met de kinderen over de noodzakelijkheid van het bidden en het aanleeren van eenige kindergebeden.

Het is o.i. zeer gewenscht eens een aparte les te wijden aan dit speciale onderwerp: het bidden.

Wat bidden is, weten de kinderen. Sommigen weten het van huis, van den dominé in de kerk, van den meester op school. Velen weten het alleen van den onderwijzer op de Zondagsschool. Het is een spreken met God, dat weten ze allen. En zie, nu hebt ge een mooie gelegenheid om te vertellen wie God is en waar Hij woont en wat Hij doet. Over Zijn majesteit en heiligheid, over Zijn liefde, ook voor kinderen. Over onze boosheid, onze zonden, onze schuld bij God en over de zending van Zijn Zoon Jezus Christus. Over Zijn alwetendheid, dat Hij alles ziet en hoort, en weet zelfs wat wij denken. Dat niets voor Hem is verborgen. Alles in eenvoudige, kinderlijke bewoordingen. Dat we Hem Vader mogen noemen — Jezus heeft het immers zelf geleerd in het allervolmaaktste gebed — en dat we Hem alles mogen vragen. De meester bidt immers zelf bij het begin en de kinderen mogen het ook doen. Thuis ook. Ja, eigenlijk móeten we het doen, want de Heere eischt van ons, dat we Hem alles zullen vertellen en alles zullen vragen. Dat we dit heel eerbiedig moeten doen en liefst moeten gaan knielen. De bekende plaat van de biddende kinderen is wellicht in uw bezit en kunt ge nu toonen.

Dan kan men voorts gaan vragen, of ze het thuis ook doen. En dan komen de tongen los. Ze willen graag eens vertellen, wat gebedje moeder ze geleerd heeft. Laat ze dat eens eerbiedig opzeggen, dat vinden ze zoo fijn. Dat versterkt zoo de band met de kinderen en geeft een sfeer van vertrouwelijkheid. Straks gaan we de kinderen een of meer gebedjes leeren.

Ge spreekt er over, dat we moeten bidden 's morgens bij het opstaan, vóór en na het eten en 's avonds bij het naar-bedgaan. Daniël — ze weten het misschien nog wel — deed het

ook driemaal daags. En met de vensters open. De menschen mochten het dus gerust zien.

Wij moeten ook niet bang zijn en ons schamen, als de menschen ons eens zien bidden.

Wellicht hebben sommige kinderen wel eens een Roomsche kerk van binnen gezien en hebben ze gemerkt, dat daar menschen geknield lagen voor een beeld en zich er niets aan stoorden, dat anderen dit zagen. Zoo moeten wij ook niet bang zijn, dat anderen ons bidden zullen zien.

Dan spreekt ge er verder over, dat het bidden alleen op gezette tijden niet voldoende is, b.v. aldus:

God is altijd bij ons en overal. Hem moogt ge alles vragen en alles vertellen. Nog veel meer dan aan vader en moeder en aan de juffrouw. Hij hoort ons altijd, al zeggen we 't maar heel zachtjes. Heb je in school een moeilijke som, vraag maar, of Hij je helpen wil. Is broertje ziek, natuurlijk vraag je den Heere, of hij weer beter mag worden. En of de Heere de medicijnen wil zegenen en den dokter wil helpen, dat Jantje weer beter wordt. Alles, alles mag je Hem vragen. Er is niets, wat te groot, te moeilijk, of te gering, te min voor Hem is.

Als je 's avonds naar bed gaat en je hebt het gebedje opgezegd — heel eerbiedig natuurlijk, denk er om, niet op een drafje — dan moet je ook nog es met je eigen woorden bidden en dan den Heere maar alles vertellen en vragen. O, dat wil de Heere zoo graag hebben. En wat is dat fijn, probeer het maar es.

Speciaal moet gesproken worden over de uitdrukking: Om Jezus' wil. 't Zou b.v. zóó kunnen:

Wij zijn zoo boos en doen zooveel kwaad. En daarvoor moet God ons straffen. En daarvoor moeten we, als we sterven, ook eigenlijk naar de hel. Dat hebben we verdiend. Maar nu heeft Jezus gezegd: Vader, laat mij die straf maar dragen. Ik zal er wel voor lijden. En daarom is Hij hier op aarde gekomen en heeft voor ons de straf gedragen, heeft aan het kruis geleden en heeft daar ten slotte geroepen: Het is volbracht, d.w.z. de straf is gedragen, de schuld is betaald. En ieder, die nu in Jezus gelooft, die Hem liefheeft en Hem gehoorzaam wil zijn, die mag nu in den hemel komen. En omdat Jezus nu voor ons geleden heeft

en alles betaald heeft, wil de Vader naar ons luisteren en al onze gebeden verhooren — om Hem, om Jezus' wil.

Alle gebeden verhoóren. Ja, dat is een probleem op zich zelf:

Broertje was ziek en Jantje heeft gebeden, of hij weer beter mocht worden, maar hij is toch gestorven. Wat nu? Heeft de Heere dat gebed dus niet verhoord?

Zeker, maar Hij verhoort onze gebeden op *Zijn* wijze en op *Zijn* tijd.

Hij weet altijd alles het beste. Soms zegt de Heere: Je moet nog even wachten. Ga maar door met bidden, de verhooring komt wel. Ook zegt de Heere wel: neen, wat je nu bidt, is niet goed. 't Is beter, dat broertje weggenomen wordt. Ik haal hem thuis, bij Mij in den hemel heeft hij het veel beter. Daar heeft hij nooit pijn en daar is het alles prachtig en heerlijk.

Dat God schijnbaar onze gebeden niet verhoort of op andere wijze verhooring schenkt, kan voor kinderen op deze wijze geïllustreerd worden:

Klein-Jantje klaagt den heelen morgen over buikpijn. Hij komt bij moeder in de keuken en ziet daar een schaal met bessen staan: Moeder, mag ik wat bessen hebben? Neen, zegt moeder, dat mag niet. Maar Jantje zeurt door en kan maar niet begrijpen, dat moeder zoo wreed is en hem niet één bes wil geven. Hij heeft er toch zoo'n zin in. Houdt moeder dan niet meer van hem, heeft moeder hem niet meer lief?

Ja, moeder heeft hem juist heel lief. En moeder weet, dat bessen *nu* voor hem heel slecht zijn. Dat weet klein-Jantje niet, maar moeder wel en daarom weigert moeder. Hij krijgt een koekje, dat is beter voor hem, en zóó verhoort moeder zijn gebed.

Zooals klein-Jantje tegenover moeder, zijn wij tegenover God. Wij zijn maar menschen, en we zijn vaak heel dom. Wij weten niet, wat voor ons het beste is. Dat weet God wel. En dan toont hij ons Zijn liefde soms door onze gebeden niet te verhooren, net als moeder tegenover klein-Jantje. Of — ze op andere wijze te verhooren.

Er kan ook nog gesproken worden over de vraag, of we om alles mogen bidden. Natuurlijk begrijpt ieder kind, dat we niet mogen bidden, om iets, dat verkeerd, dat slecht is. Maar slecht is ook: God verzoeken.

Wat is dat: God verzoeken?

Het kan op de volgende wijze voor kinderen geïllustreerd worden.

Je moet de rivier over. Er is een brug en die kun je gemakkelijk over wandelen en dan ben je meteen aan den anderen kant.

Maar je zegt: ik loop over het water. Petrus deed het ook. God kan mij toch ook wel bewaren en zorgen, dat ik niet zink. Mag ik nu bidden, of Hij mij beveiligen wil en zorgen, dat ik goed en wel aan den overkant kom en niet verdrink?

Neen immers. Dat zou God verzoeken zijn. Dat mag niet. Er is een andere, betere weg: de brug over. En daarom mag je dat gebed van zooëven niet bidden.

Als zusje in het water gevallen is en er is niemand anders om te helpen, dan jij, dan mag je in het water springen om zusje te redden en dan mag je bidden: Heere, help mij, en zorg, dat zusje en ik niet verdrinken.

't Spreekt vanzelf, dat men de verzoeking van Christus door den duivel er bij haalt en het woord van Hem: Er staat geschreven, gij zult den Heere uwen God niet verzoeken.

Over de beteekenis van het woordeke amen dient ook nog gehandeld.

De kinderen vatten dit allen op als het slot van het gebed, de sluitsteen, 't is afgeloopen, we houden op met bidden.

Zondag 52 van den Heidelberger spreekt er echter anders over. Amen wil zeggen: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem bekeer.

Mijn amen wil dus zeggen, dat ik vast geloof, dat God mijn gebed verhooren zal. Ik mag er dus niet aan twifelen.

't Is wellicht niet verkeerd, dit antwoord van den Heidelberger door de kinderen te laten leeren, in elk geval door de grooteren, en eventueel het eerste gedeelte van het antwoord door de kleintjes.

Nu rest nog iets te zeggen van het gebedjes leeren.

De kinderen moeten een morgen- en avondgebed kennen. Wellicht heeft de onderwijzer een eenvoudig gebedje in zijn hoofd. Misschien een, dat hij zelf bij moeders schoot geleerd heeft en dat hem juist als herinnering aan z'n moeder nog dierbaar is.

Hij kan ook een keus doen uit wat de kinderen meedeelden, toen hij een onderzoek instelde en vroeg, wie reeds een gebedje opzegde.

Ook kunnen genomen worden een paar coupletten uit Morgen- en Avondzang van den Gezangenbundel. Zeer geliefd is als avondgebed: Ik ga slapen, ik ben moe, 'k Sluit m'n beide oogjes toe, enz.

Over het bidden en danken aan tafel moet gesproken. Door de kleintjes hiervoor moet een klein, door de grooten een meer uitgebreid gebedje geleerd worden.

Natuurlijk staat ook het „Onze Vader” op het programma der aan te leeren gebeden.

Zoo hebben we dan eenigen tijd met u gesproken over: de Zondagsschoolonderwijzer en het gebed. Niemand onzer zal ontkennen, dat deze twee bij elkaar behooren. Integendeel. Zelfs zal bij het klimmen der jaren, ook bij den Zondagsschoolonderwijzer, de behoefte aan het gebed steeds grooter worden.

Laat ik aan het slot nog overnemen, wat Olfen Ricard aangaande het gebed schrijft in Jeugdleven: „'s Avonds heb ik dikwijls een gezicht. Dan is het, alsof ik duizenden dunne gouden draden zie trillen in de matblauwe lucht. Dat zijn al de gebeden, die uit vele menschenharten hun weg vinden naar Gods troon. Als een spinsel van fijne manestrallen, als lichtbare lijnen, zoo bewegen ze met zacht geluid als van onzichtbare zilveren klokken zich omhoog naar den nachtelijken hemel, tot ver boven de fonkelende sterren. Dat zijn de gebeden der kinderen op hun kleine, bloote knietjes in hun lange nachtjapon — dat zijn de gebeden der zieken met de nachtlamp naast zich — dat zijn de gebeden der moeders, gebogen over het sluimerende kind — dat zijn de gebeden van den eenzamen jongen man op zijn koude zolderkamertje — dat zijn de gebeden van alle, alle menschen, een spel van gouden draden. Maar God in den hemel verzamelt ze alle in Zijn groot liefdevol Vaderhart en hoort en kent iedere afzonderlijke stem, zelfs de zachtste zucht.”

Zij ons leven dan een leven des gebeds, Hem ter eere, Wien wij onze dankbaarheid verschuldigd zijn. Tot zegen voor ons zelf en van de kinderen, die aan onze zorgen zijn toevertrouwd.